

FACIA GÖZ GÖRE GÖRE GELDİ

MMO Başkanı Emin Koramaz, 9 Ocak 2009 tarihinde Cumhuriyet gazetesinin Ankara ekinde yayımlanan söyleşisinde, Ankara'da yılbaşı gecesi yaşanan ve 7 gencin yaşamını yitirdiği doğal gaz faciasını değerlendirdi.

MMO Başkanı Emin Koramaz, 7 gencin yaşamını yitirdiği facianın nedenlerini anlattı:

- Yatırım yapılmadı
- Veysel Karani Demir'in mesleki yeterliliği yoktur
- Nitelikli personel görevden uzaklaştırıldı
- İş birliği önerilerimiz sürekli karşılıksız kaldı
- Yıllık kontrol ve denetimler eksik bırakıldı

EGO veya yeni adıyla Başkent Doğal Gaz Dağıtım AŞ'nin özelleştirilmesi süreciyle ilgili görüşlerinizi öğrenebilir miyiz?

Öncelikle Odamızın Başkent Doğalgaz Dağıtım A.Ş. ve İzmit Gaz Dağıtım A.Ş. (İZGAZ) özelleştirmelerinin yürütmelerinin durdurulması ve iptali istemiyle Danıştay'da davalar açtığını ve bu davaların halen sürdüğünü belirtmek istiyorum.

Doğal gaz sektörünü piyasa faaliyetlerine açan 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Yasası ile ilgili değerlendirmelerinde Odamız, kentsel doğal gaz dağıtım ve işletme hizmetlerinin yerel yönetimlerin elinden alınarak, özel şirketlere devredilmesine karşı çıkmıştır.

Odamız, Doğal Gaz Piyasası Yasası'nı, "Türkiye'nin Doğal Gaz Temin ve Tüketim Politikalarının Değerlendirilmesi Oda Raporu" ve diğer çalışmalarında ayrıntılı bir şekilde irdeleyerek eleştirmiş, Yasa'nın amacının piyasanın serbestleştirilmesine yönelik olduğu belirtilerek sektördeki özelleştirmelere esastan karşı çıkmıştır. Yine aynı Yasa yoluyla belediyelerin etkinliğinin azaltılması da tarafımızdan eleştirilmiştir.

Bunun da ötesinde Odamız, bütün özelleştirmelere, kamu, ülke ve toplum çıkarlarını kesin bir biçimde zedelediği, sosyal devletin tasfiyesi ve kamu kaynaklarının sermayeye aktarımını amaçladığı için kategorik olarak karşı çıkmıştır.

Yerel yönetimlere bağlı kamu kurumu niteliğindeki kentsel gaz dağıtım şirketlerinin özelleştirilmesi, tüm kentsel kamu hizmetlerinin özelleştirilmesini ve piyasa faaliyeti haline dönüştürülmesini öngören Dünya Bankası ve IMF politikalarının bir parçasıdır. Nitekim bu husus Doğal Gaz Piyasası Yasası'nda hükme bağlanmış ve bugüne dek BOTAŞ'a bağlı olan ESGAZ ile BURSAGAZ özelleştirilmiştir. EGO, İGDAŞ ve diğerleri de bu kapsamda özelleştirilecekti. Ancak EGO özelleştirmesi Doğal Gaz Piyasası Yasası'nda yapılan bir değişiklikle Melih Gökçek lehine, Ankara halkı aleyhine özel bir biçimde yapılmaktadır.

Yasada EPDK tarafından kentsel doğal gaz dağıtım şirketlerine verilecek lisansların en çok 30 yıl süreli olduğu belirtilmektedir. 4646 sayılı Yasa'nın Geçici-3. maddesine eklenen (e) bendindeki; "EGO Genel Müdürlüğü'nün

mülkiyet ve/veya işletmesinde bulunan doğal gazın şehir içi dağıtımı ile ilgili tüm altyapı tesisleri (...) yapılacak protokolle şirkete devredilir” ibaresinden, dağıtım şebekesinin mülkiyetinin devrinin değil, işletme hakkının kullanılabilmesi için mevcut altyapı tesislerinin lisans süresiyle sınırlı olarak işletme hakkının devri olarak anlaşılması gerekmektedir.

Buna karşın ihalenin dayanaklarından olan ilan, şartname ve benzeri işlemlerde; lisans süresi olan 30 yıl boyunca kent içi doğal gaz dağıtım şebekesinin işletme hakkının devredileceği, bu süre sonunda ilgili kamu idaresine iade edileceği yolunda herhangi bir düzenleme mevcut değildir. İkinci bir doğal gaz dağıtım şebekesinin kurulmasının fiziki ve ekonomik imkânsızlığı göz önüne alındığında, doğal gaz dağıtım şebekesinin mülkiyetinin de devredildiği bu özelleştirmeye; 30 yıllık lisans süresi sonunda Ankara’da dağıtım şebekesi sorununun gündeme geleceği açıktır. Doğal gaz gibi kamunun temel ihtiyaçlarından olan bir enerji dağıtım şebekesinin mülkiyetinin, kamu idaresinde kalması gerekmektedirken, mülkiyetin devrini içeren bu özelleştirme çok açık bir şekilde kamu yararına ve hukuka aykırılık oluşturmaktadır.

Diğer yandan görülmesi gereken bir gerçek daha vardır: Kentsel doğal gaz dağıtım lisans ihalelerindeki farklılıklar kamu düzenini bozmuş ve olağan dışı zamların önü açılmıştır. 30 yıllık süre ile çıkılan ve bugüne değin sonuçlanan ihalelerdeki birim hizmet ve amortisman bedelleri 0–0,038 YTL/m³ (0–3,16 USD cent) arasındadır. Ancak serbestleştirme/özelleştirmede öyle bir noktaya gelinmiştir ki, önce Melih Gökçek için özel yasa çıkarılmış ve Başkent Doğalgaz A.Ş’yi devir alacak şirkete Türkiye’deki en yüksek birim hizmet ve amortisman bedelini uygulama olanağı tanınmıştır. Böylelikle lisans ihalelerinde verilen en yüksek birim hizmet ve amortisman bedelinin yüzde 76 fazlası ile Türkiye’de en yüksek zamlı doğal gaz satışı Ankara’da yapılacaktır.

Ankara’dan sonra İstanbul, İzmit ve Balıkesir, daha sonra da diğer bütün kentlerde doğal gaz fiyatları artacaktır. Yeni Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) kararlarına göre İGDAŞ, İZGAZ, AGDAŞ ve BAĞÇEŞEHİR GAZ’a birim hizmet amortisman bedeli olarak bugünkü kurdan 5.75 USD cent/m³e varan ayrıcalıklı fiyatlar uygulanmasına olanak tanınmaktadır. EPDK kendi çıktığı li-

sans ihalelerinde sıfır olan bedeller dikkate alınmadığında dahi ortalama fiyat 1 cent/m³tür. Şimdi özelleştirme öncesi EGO’ya yasayla tanınan 5,55 cent/m³ (0.0715 YTL) birim hizmet ve amortisman bedeli, özelleştirilecek olan İZGAZ ve İGDAŞ için EPDK kararıyla 0.075 YTL/m³ düzeyine yükseltilmektedir. Daha önce özelleştirilen BUR-SAGAZ ve ESGAZ için ise rakam 2,5 cent/ m³ (0.0315 YTL) olarak sabittir. Dolayısıyla özelleştirmelerle birlikte önümüzdeki süreçte özelleştirmelerle birlikte ek zamlar da gündeme gelecektir. Bu uygulamaların tüketiciler ve tüm halkımızın aleyhine olduğu çok açıktır.

Yaklaşık 2 yıldır süren EGO’nun doğal gaz ayağının özelleştirmesinin gerekli yatırımları aksattığı ve personel eksikliğine neden olduğu söyleniyor. Sizin yorumunuz nedir?

EGO Genel Müdürlüğü’nün Doğal Gaz Daire Başkanlığı’nın ve yeni kurulan Başkent Doğal Gaz A.Ş’nin 2007-2008 yılları doğal gazla ilgili yatırım bütçe rakamları bizde mevcut değil. Ancak bir başkentli olarak özelleştirme gerekçesiyle yatırımların ağırdan alındığını gözlemleyebiliyoruz. EGO Genel Müdürlüğü ve EGO’nun doğal gazla ilgili süren yatırımları dahil tüm faaliyetlerini devir alan Başkent Doğal Gaz A.Ş, süren yeni yatırımlarının isim ve içeriklerini, yüklenicilerini, öngörülen gerçekleşme süreleri ve fiili gerçekleştirmeleri açıklamak durumundadır.

Başkent Doğal Gaz A.Ş. Ankara Büyükşehir Belediyesi (ABB) sınırları içinde yer alan tüm imarlı yerleşimlere gaz götürmekle yükümlüdür. Şirket bu konuda ne planladığını, Büyükşehir Belediye sınırları içine katılan ilçelere gazı ne zaman ulaştıracağını da kamuoyuna açıklamalıdır. Gerçi beş yıldır bir metre ilerlemeyen metro çalışmaları, Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin bu konuda nasıl bir çalışma yürütebileceği konusunda bir fikir vermektedir; ama Başkent Doğal Gaz A.Ş bu konuda Ankaralılara bilgi vermekle yükümlüdür. Diğer yandan biliyoruz ki yıllardır EGO’da nitelikli personel emeklilik ve uzaklaştırma yollarıyla tasfiye edilmektedir.

“ÖNEMLİ OLAN SORUNLARI GÖRMEK”

7 gencin ölümü olayından hareketle, Başkent Doğalgaz AŞ’nin kontrol ve denetimleri yeterli mi? Başkent Doğalgaz AŞ’de önce fazla sayaç ücreti alınmasının ortaya çıkması, sonra da 7 üniversite öğrencinin yaşamını yitirmesiyle ortaya çıkan yönetim zafiyetini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bu konuların hepsi gerçekte iç içe. Talancı yönetim zihniyeti personel politikalarında da karşılığını yaratmış ve teknik yeterlilik ölçütü geriye düşmüştür. Bu nedenle, “Hayır, denetimler yeterli değil” demenin ötesinde önemli sorunların mevcut olduğunu görmemiz gerekir. En son 7 gencimizin ölümüne yol açan facia esnasında Başkent Doğal Gaz A.Ş. elemanlarının lakaytlık ve sergiledikleri yetersizlik, yıllardır uygulanan yanlış personel politikasının vahim bir örneğini oluşturmuştur. Üstelik istifa eden Genel Müdür Veysel Karani Demir’in yaklaşımları ve mesleki yeterlilik durumu da öylesi bir kurumun başında olmamasını gerektirmektedir. Kısacası nitelikli, bilimsel teknik eğitim ve yeterliliği olan personel konusu, Belediyeden Başkent Doğal Gaz Dağıtım A.Ş.’ye kadar, tepeden aşağıya uzanan bir sorun oluşturmaktadır.

Kamusal bir hizmet olan doğal gazın kent içi dağıtımı, 4646 sayılı Doğalgaz Kanunu’na göre yerel gaz dağıtım şirketleri aracılığıyla yapılmaktadır. Doğal gazın, kullanım mahallerine sağlıklı ve güvenli bir şekilde ulaştırılmasında ve her türlü emniyet tedbirlerinin alınıp alınmadığının denetiminde, bu kuruluşlar görevlendirilmiştir. Bu kuruluşlar, kendi şartnamelerine göre, doğal gazın ilk devreye alınmasında gerekli kontrolleri yapmakta, ancak yıllık kontrol ve denetimler eksik bırakılmaktadır. Bu kontroller, herhangi bir yasal çerçeveye ile belirlenmemiş olup, gazın güvenli kullanımı sadece nihai tüketicinin duyarlılığına bağlı kılınmıştır. Bu konu, ivedilikle ulusal düzeyde geçerli ve uygulaması zorunlu olacak yasal bir statüye kavuştur-

ularak, gaz dağıtım şirketlerinin periyodik kontrol ve denetimleri yapması zorunlu hale getirilmelidir. Örneğimizde, olayın mağdurlarının eğitilmiş bir kesimden olması, bu konunun, yalnızca tüketicinin sorumluluğuna bırakılmayacak kadar ciddi bir boyut içerdiğini göstermektedir.

Başkent Doğalgaz A.Ş.’nin Makina Mühendisleri Odası’nın görüşlerine önem vermemesini nasıl değerlendiriyorsunuz? Bir de mevcut yasal düzenlemeler ve yönetmeliklerdeki eksiklikler hakkında bilgi verir misiniz?

Bu durum ve bağlantılı sorunları, tamamen bilimsel teknik ölçütlerden yoksunluk, bu ölçütlere direnme ve konuyu bir kamu hizmeti ve kamusal bir denetim olarak algılamamaktan, piyasacı, serbestleştirmeci, kuralsızlaştırıcı bir yaklaşımın benimsenmesinden kaynaklanan sorunlar olarak değerlendiriyorum.

Zira 4646 sayılı Doğalgaz Kanunu’na bağlı yönetmelikler uyarınca, doğal gaz iç tesisatlarının Doğalgaz İç Tesisat Yetki Belgesi’ne sahip bir makina mühendisinin tam zamanlı olarak çalıştığı şirketlerce yürütülmesi zorunludur. Odamızca bu hizmetleri verecek şirketler tescillenmekte ve kendilerine büro tescil belgesi verilmektedir. Bunun yanı sıra bu mühendislerce yürütülen hizmetler, her proje bazında Oda mesleki denetiminden geçirilmekte, yetkili mühendisin firmada halen çalışıp çalışmadığı, mesleki açıdan bir ceza alıp almadığı kontrol edilmektedir. Ancak birçok gaz dağıtım şirketi, hizmetin kamusal niteliğini göz ardı ederek, söz konusu MMO Büro Tescil Belgesi’ni yetkilendirme aşamasında aramamaktadır. Bu durum, firmalarca ilgili idarelere sunulan yetkili mühendis belgesini şekli bir konuma sokmakta, mesleki anlamda ceza almış ya da o firmada halen çalışmayan mühendisler eliyle de bu hizmetlerin verilir gibi gösterilmesine neden olmaktadır. Bu konuda EPDK nezdinde defalarca yapmış olduğumuz girişimler ne yazık ki sonuçsuz kalmıştır.

“MESLEKİ DENETİMLER ARANMADI”

Diğer yandan kentsel gaz dağıtım şirketi Başkent Doğalgaz A.Ş., doğal gaz projelerinin onaylanması sırasında Oda mesleki denetimlerini aramayarak, bu konudaki iş

birliği girişimlerimizi karşılıksız bırakmıştır. Doğal gaz uygulamaları konusunda yaşanan bir dizi sıkıntı ve sorunun aşılması, gaz dağıtım şirketleriyle, bu hizmetleri veren mühendislerin üyesi olduğu Makina Mühendisleri Odası ile sıkı bir iş birliği ve koordinasyonun tesis edilmesinden geçmektedir. Bu koordinasyonu gerçekleştirmekten kaçınan bütün idareler doğabilecek her türlü kaza ve yanlış uygulamaların sorumluluk ve yükümlülüklerinden kaçınamaz.

Diğer yandan kamuoyunun şu konuda da duyarlı olması gerekmektedir. EPDK, doğal gaz dağıtım lisansı verdiği kentlerde, şebeke yapımı, konutlara gaz verilmesi, sanayi tesislerinin doğal gaza dönüştürülmesi vb. uygulamalarda düzenleyici teknik şartnamelerin hazırlanması ve uygulanması görev, yetki ve sorumluluğunu kentsel gaz şirketlerine devretmiştir. Kentsel doğal gaz dağıtım şirketlerinin tümü için geçerli olacak, ülke çapında zorunlu uygulaması olan İç Tesisat, Servis Hattı, Şebeke Yapım ve Endüstriyel Tesis Doğal Gaz Dönüşüm Şartnameleri yoktur. Bu durumda, her kent ve şirketin uygulamaları farklı olabilmektedir.

Halen her kentte farklı uygulamalar olduğu gibi, kentsel gaz şirketlerinin uygulamaları da EPDK tarafından yeterince denetlenmemektedir. Bu sakıncalı uygulamaya bir an önce son verilmesi ve ülke genelinde geçerli, tüm gaz şirketleri için bağlayıcı olacak ortak teknik şartname ve düzenlemelerin yürürlüğe konulması için Odamız tarafından çağrılar yapılmış ve ortak çalışma önerilerinde bulunulmuştur. Bu düzensizliğin bir an önce giderilmesi ve ülke çapında geçerli olacak yapım şartnameleri ve uygulama birliğinin tesisi zorunludur.

MMO'nun bu konuda bir çalışması var mı?

Odamız, yoğun bir çalışmayla hazırladığı şartname önerisini EPDK'ya ve kentsel gaz şirketlerine iletmıştır. Odamızın bu çalışmasının yanı sıra, "Konutlarda Doğal Gaz İç Tesisat Şartnamesi" önerisi de 3-5 Mayıs 2007'de Ankara'da düzenlediğimiz Uluslararası Doğal Gaz Kongresi'nde ilgili tüm kesimlerin görüş ve değerlendirmesine sunulmuştur. Odamızca benzer bir çalışma da "Kentsel Doğal Gaz Dağıtım Şebekeleri ve Servis Hatları Yapım Şartnamelerinin" ortaklaştırılmasıyla ilgili olarak yapılmış ve Kongrede tartışmaya açılmıştır.

Kentsel dağıtım şebekelerinde, bina servis bağlantılarında, bina iç tesisatlarında, gazın yıllardır kullanıldığı kentlerdeki uygulamalar ve deneyimin ışığında, bütün ülke çapında geçerli ve zorunlu olacak; ulusal kentsel gaz dağıtım şebekesi tasarım ve yapım standartları ve şartnameleri, ulusal bina servis bağlantı standartları ve şartnameleri, ulusal bina iç tesisat standartları ve şartnameleri, ulusal endüstriyel tesis doğal gaz dönüşüm standartları ve şartnameleri, ulusal doğal gaz yapım işleri denetim standartları ve şartnameleri hazırlanmalıdır. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı koordinasyonunda, Odamız tarafından hazırlanan taslaklar esas alınarak Türk Standardları Enstitüsü (TSE), EPDK, gaz şirketleri, meslek odaları ve uzmanlık örgütlerinin katılımıyla kesinleştirilmeli ve bir an önce uygulamaya konulmalıdır.

"BAKANLIK GÖKÇEK'İN BAŞ DESTEKÇİSİ"

Türkiye'nin en borçlu belediyelerinin başında yer alan ABB'nin en borçlu kurumlarının başında gelen EGO'nun borç batağında olmasını neye bağlıyorsunuz?

Hazine Müsteşarlığı'nın 2008 Kasım ayı verilerine göre, 4 milyar 60,7 milyon YTL'si vadesi geçmiş olmak üzere toplam 4 milyar 491 milyon YTL tutarındaki borç, Ankara Büyükşehir Belediyesi ve bağlı kuruluşları olan EGO ile ASKİ'ye aittir. ABB'nin 2 milyar 423 milyar, EGO'nun 1 milyar 381,8 milyon, ASKİ'nin de 255,8 milyon YTL'lik borcu, vadesi geçtiği halde ödenmemiştir.

Ülke genelindeki il özel idareleri, belediye ve bağlı kuruluşlarına ait toplam borç içinde Ankara Büyükşehir ve bağlı kuruluşları tek başına yüzde 32.41, vadesi geçmiş borç tutarında da yüzde 62.07 paya sahiptir. ABB, vadesi geçmiş toplam Hazine alacaklarının yüzde 50.53'ünden tek başına sorumludur. Bu durum, Melih Gökçek yönetiminin savurganlığını göstermektedir.

Özel olarak EGO ya da Başkent Doğal Gaz Dağıtım A.Ş'nin borçlarına gelirsek, bu konuda sorumluluğun ABB ve tahakkuk eden kamu alacaklarını zamanında ABB'den tahsil etmeyen kamu yöneticilerinde olduğunu görmek gerek. BOTAŞ'tan aldığı gazın parasını BOTAŞ'a ödemeyen ABB, iktidar partisince hazırlanan bir yasa ile borç faizleri silinerek de ödüllendirilmiştir.

Görevlerini yaparak, ödemediği borçları için Başkent Gaz A.Ş.'ye icra uygulayan BOTAŞ'ın hukuk müşavirlerine soruşturma açan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı da Melih Gökçek ekibinin baş destekçisidir.

ABB ve EGO Yönetimi, yurttaşlardan tahsil ettiği gaz bedellerini ve haksız olarak fazla tahsil ettiği EPDK kararlarıyla da saptanan abone bedellerini, BOTAŞ'a olan borçlarını ödemek ve doğal gazla ilgili yatırım işleri için değil, anlamsız alt ve üst geçitlere, çabuk kuruyan ithal ağaçlara, konser ve şenliklere ve yandaş bazı yüklenicilere kaynak aktarmak için kullanmıştır.

Yaşanan facianın ardından başkentliler evlerindeki kombilerin ne kadar güvenli olup olmadığını nasıl anlayabilir? Ne gibi önlemler almalı?

Daha önce söylediğim yasal gerekliliklere ek olarak ilk etapta şunları söyleyebilirim:

1. Doğal gaz cihazını bacaya bağlayan atık gaz çıkış borusu periyodik olarak denetlenmeli, yırtık, delik ve benzeri deformasyona uğramış atık gaz boruları standartlara uygun malzemelerle mutlaka yenilenmelidir. Bu borular, baca gazlarından, yoğunlaşmadan ve ısıdan etkilenmeyecek kalite ve kalınlıkta olmalı, yukarıda bahsettiğimiz periyodik denetimlerde de bu husus dikkate alınmalıdır. Atık gaz borusu olarak, çok çabuk deforme olan esnek alüminyum bağlantı malzemesi kullanımı uygulamasına son verilmeli, cihaz bağlantılarında sabit bağlantılar yapılmalı, mutlaka esnek bağlantı gereken yerlerde ise paslanmaz esnek çelik boruların kullanılması konusunda teknik şartnamelerde değişiklik yapılarak, hemen uygulamaya konulmalıdır.
2. Doğal gaz tesisatından kaynaklı boğulma ve zehirlenmeye bağlı ölümler, genellikle yanlış uygulamalar ve bu konuda yeterli toplumsal bir bilinç oluşturulmamasından kaynaklanmaktadır. Aslında bacalı doğal gazlı cihazlar, baca tepmelerinden kaynaklı tüm riskleri ortadan kaldıracak emniyet düzenekleriyle donanmıştır. Ancak bazı servisler, bacanın iyi çekmemesi nedeninden ötürü, cihazın arızaya geçmesini önlemek için, bu tertibatı devre dışı bırakabilmekte ve baca gazı zehirlenmesinden kaynaklı ölümler meydana gelebilmektedir. Daha önce değindiğim periyodik denetimler, böylesi hatalı uygulamaların da önüne geçebilecektir.

3. 1 metreküp doğal gazın yakılabilmesi için yaklaşık 10 metreküp taze havaya ihtiyaç bulunmaktadır. Yanma havası bu cihazların konulduğu mahallere yerleştirilen ventilasyon (havalandırma) menfezleri vasıtasıyla sağlanmaktadır. Bu menfezlerin hiçbir şekilde kapatılmaması gerekmektedir. Ancak yine bilinçsizlik ve ihmalden kaynaklı olarak, soğuk hava girişini engellemek için bu menfezler kapatılabilmektedir. Bu nedenle ortamda yeterli hava kalmaması sonucu, doğal gazın yol açtığı boğulmalar da sık görülmektedir.
4. Bacalı cihaz kullanımında dikkat edilmesi gereken bir diğer konu da standartlara uygun baca kullanımı ve bu bacaların her sezon en az bir kez temizlenmesi olmalıdır. Mevcut düzenlemelerde bu konuda da bir boşluk bulunmakta, baca temizliği tüketicinin sorumluluğuna terk edilmektedir. Bu durumun da yasalarla güvence altına alınması ve kamusal denetimin sağlanması, bir zorunluluktur.
5. Doğal gaz bacalarına kesinlikle aspiratör vb. başka bir cihaz bağlanmamalı, her cihazın baca bağlantısı bağımsız olmalıdır.
6. Kombi cihazlarının her yıl yaz sezonunda bakımlarının yapılması, emniyetle çalışmaları için bir zorunluluktur. Bu konuda gerekli yaptırımların mutlaka uygulamaya konulması gerekmektedir.
7. Karbonmonoksit gazının ortamda belirli bir seviyeye ulaşması durumunda veya herhangi bir gaz kaçağı durumunda alarm veren sensörler mevcuttur. Bu aygıtların kullanımının yaygınlaştırılması ve zorunlu hale getirilmesi, bu tür acıları yaşamamızın büyük ölçüde önüne geçecektir.

TMMOB Makina Mühendisleri Odası olarak her kış döneminde bacalı cihazların kullanımında dikkat edilecek hususlar konusunda kamuoyunu bilgilendirmeye ve bir toplumsal bilinç oluşturmaya çalışıyor, bu konuda hazırladığımız broşürleri paylaşımaya açıyoruz. Bu "Doğal-gaz Kullanım Kılavuzu" ve "Soba, Şofben Baca Kullanım Kılavuzu"nu sizler aracılığıyla kamuoyu ile bir kez daha paylaşmak isteriz. Ayrıca bu bilgi, broşür ve belgelere Odamızın www.mmo.org.tr adresindeki web sitesinden de ulaşılabilir. Eğer sayfalarınız yeterli olursa bu konuya geniş yer vermeniz, konunun sıcaklığı nedeniyle çok yararlı olacaktır.

ENERJİ VERİMLİLİĞİ POLİTİKALARI BİR BÜTÜN HALİNDE UYGULANMALI

Türkiye'nin enerji tasarrufu potansiyeli oranı yüzde 25 ve üzerindedir. İmalat sanayinde ürün maliyeti içindeki yüzde 8 ile yüzde 50 arasında değişen enerji maliyeti payının azaltılması, fiyatlar ve enflasyonun düşürülmesine katkı yapacaktır.

Elektrik dağıtım sisteminde kayıp kaçak değeri yıllık en az 2 milyar dolar civarındadır.

Sanayide yıllık 2,2 milyar dolar civarında enerji tasarruf potansiyeli bulunmaktadır.

Yeni binaların yalnızca yüzde 10-15'lik, mevcut bina stokunun ise yüzde 3-5'i gibi düşük bir bölümünde tam anlamıyla etkin ısı tasarrufu önlemleri uygulanabilmektedir.

5 milyon konutun jeotermal ile ısıtılma kapasitesinin sadece 120 bin konutluk bölümü kullanılmaktadır. Yalnızca Ankara'da şu anda yıllık asgari 1.600 TL olan doğal gaz ısıtma maliyetinin yalıtım ve verimli yakma sistemleri ile yarısına düşme olanağı vardır. Isıtımda merkezi sistemler tercih edilmeli, merkezi sistemlerin soğutma amacıyla da kullanılabilmesi için yeni, pratik tesisatlar ilave edilmelidir. Halka ve küçük sanayiye tasarruf yatırımlarında teşvik sağlanmalıdır.

Mevcut Durum ve Enerji Verimliliğinin Önemi

Türkiye'nin birincil enerji ihtiyacı yılda ortalama yüzde 4-5, elektrik enerjisi ihtiyacı da yüzde 8 gibi bir hızla artmaktadır. Özelleştirme süreci ve arz güvenliğinin tamamen piyasa mekanizmalarına bırakılmış olmasından dolayı bu ihtiyacı karşılayacak yatırımlar zamanında yapılmamıştır. Bugünkü ekonomik kriz çıkmamış ve dolayısıyla enerji talebi hızla düşmemiş olsaydı, Türkiye bugünlerde bir enerji açığı ile karşı karşıya kalmış olacak ve enerji krizinden hızlı çıkış reçetesi, yaygın ve kapsamlı bir şekilde enerji verimliliğine yatırım olacaktır. Bu durum enerji verimliliğinin gerçek önemine işaret etmektedir.

Enerji arzındaki sorunlar yanı sıra nihai tüketimin yanında elektrik üretim ve dağıtım sektöründe enerji kayıplarının sürmesi, çok yüksek ekonomik ve sosyal bedeller ödenerek arz edilen enerjinin, ekonomik gelişme için etkin bir şekilde kullanılamamasına yol açmaktadır.

Enerji ihtiyacını yüzde 75 oranında ithal enerji ile karşılayan ülkemizde, enerji ithalatı 2006 yılında 29 milyar dolarla ihracat gelirlerinin yüzde 34'üne, 2007'de ise 33 milyar dolar ile yüzde 30'una ulaşmıştır. Bu durum, enerji arzında petrole yüzde 31,3 ve doğal gaza yüzde 31,9 bağımlı olan Türkiye

Odamızca hazırlanan "Dünyada ve Türkiye'de Enerji Verimliliği Oda Raporu"na göre enerji verimliliği, enerji arz politikası şeklinde algılanmalı ve yönetilmelidir. Enerji verimliliği, harcanan her birim enerjinin daha fazla hizmet ve ürüne dönüşmesidir.

ekonomisini dış ödemeler dengesi ve enerji arz güvenliği açısından zorlamaktadır. Bu neden ve özellikle arz güvenliği için enerji verimliliğinin bir enerji arz politikası şeklinde algılanması ve yönetilmesi gereklidir. Enerji verimliliği, harcanan her birim enerjinin daha fazla hizmet ve ürüne dönüşmesidir.

Üretimde ve günlük yaşamda enerji yoğunluğunun düşürülmesi; tüm enerji zincirinde verimliliğin artırılması, üretim, iletim ve dağıtımda verim düşüklüğü ve kayıp-kaçakların azaltılması, sanayi üretiminde verimlilik artırıcı teknolojilerin uygulanması, binaların rehabilitasyonu, verimli elektrikli ev aletleri ve ofis cihazlarının tercih edilmesi, ulaşımda enerji verimliliği zincirinin oluşturulması, ilgili bütün tarafların eğitilmesi ve bilinçlendirilmesi ile sağlanabilecektir.

2007 yılına kadar ülkemizde enerji verimliliğinin artırılması ile enerji ihtiyacının karşılanması politikası enerji politikası içinde hiçbir zaman ciddi olarak ele alınmamış, enerji ihtiyacının karşılanması için daima yeni tesis kapasiteleri planlanmıştır. Odamızın da katkıları bulunan Enerji Verimliliği Yasası enerjinin üretim, iletim, dağıtım ve tüketim aşamalarında, endüstriyel işletmelerde, binalarda, elektrik enerjisi üretim tesislerinde, iletim ve dağıtım şebekeleri ile ulaşımda enerji verimliliğinin artırılmasına ve desteklenmesine, toplum genelinde enerji bilincinin geliştirilmesine ve yenilenebilir enerji kaynaklarından yararlanılmasına yönelik uygulamaları da kapsamaktadır. Yasanın etkin hale gelmesi ile 2020 yılındaki beklenen birincil enerji tüketimi olan 222 milyon ton

eşdeğer petrolün (MTEP'in) yüzde 15 (33 MTEP) altında bir enerji tüketimi gerçekleştirilebileceği belirtilmektedir ki, bu değer bugün tüm sanayi sektörümüzün tükettiği enerjiden büyüktür.

Mevcut durumda enerji tasarrufu potansiyeli oranının yüzde 25 ve üzerinde olduğu hesaplanmaktadır. Bu kaynağın geriye kazanılması için yapılacak çalışmalar, aynı zamanda en az 40 bin kişiye kaliteli yeni iş sağlayacak bir istihdam projesi karakterine sahiptir.

İmalat sanayinde ürün maliyeti içindeki yüzde 8 ile yüzde 50 arasında değişen enerji maliyeti payının azaltılması, fiyatlar ve dolayısıyla enflasyonun düşürülmesine katkı yapacaktır. İthalattan tasarruf edilecek en az 5 milyar dolardan, alınacak önlemler için sadece 1 milyar dolarının iç pazara yönlendirilmesi ekonomi için ciddi bir canlanma yaratacak, vergi ve istihdam katkısı olarak kamu maliyesine önemli oranda geriye dönecektir. Kısaca, enerji verimliliğinin artırılması Türkiye'nin önündeki önemli bir hedefdir.

Dağıtım Sistemlerinde Kayıp ve Kaçaklar

Elektrik dağıtım sistemimiz gerek teknik eksiklikler gerekse kaçak kullanım nedeniyle en yüksek kayıp noktalarından biridir. 2007 yılında net satış hasılatının 15 milyar YTL olduğu düşünüldüğünde, kayıp kaçağı değerinin yıllık en az 2 milyar dolar ve üzerinde olduğu tahmin edilmektedir. Bu durum enerji sektörünün odaklanması gereken başlıca problemlerden biridir.

2007 yılı verilerine göre TEDAŞ'ın sattığı enerji 125,2 milyar kWh (temin edilen 148 milyar kWh), tahakkuka bağlanan enerji ile bedelsiz satılan enerji toplamı 125,6 milyar kWh olup, teknik kayıp ve ticari kayıp toplamı 21,9 milyar kWh tutmaktadır. Bu değerın yarısının teknik kayıp olduğu düşü-

nüldüğünde, ticari kayıp miktarı 2007 yılı için 10 milyar kWh civarındadır.

Sanayi Sektöründe Enerji Verimliliği

Ülkemiz nihai enerji tüketimi içinde 2007 yılı itibarıyla yaklaşık yüzde 39, elektrik tüketiminde yüzde 48 tüketim payına sahip olan sanayi sektörü, enerji verimliliği çalışmaları için öncelikli bir sektördür. Bu sektörün enerji tüketiminin yüzde 60-70'lik bir bölümü 1.000 civarındaki ulaşılabilir sayıdaki tesiste gerçekleşmektedir. Enerji verimliliğini arttırmak üzere yapılan çalışmaların sonuçları ürün maliyeti ve kalitesi üzerinde etkili olmakta, yardımcı işletmeler ve proses üniteleri teknolojik gelişmelere paralel olarak daima yenilenme ihtiyacı içinde bulunmaktadır. Bu durum daima geriye kazanılabilecek bir enerji tasarrufu potansiyeli ortaya çıkarmaktadır.

Sanayi sektörümüzde karşılığı yaklaşık yıllık 2,2 milyar dolar olan 6 milyon TEP civarında enerji tasarrufu potansiyeli olduğu tahmin edilmektedir. Tasarruf potansiyelinin yüzde 40'ının geri ödeme süresi bir yıl, yüzde 30'unun ortalama iki yıl ve geri kalan yüzde 40'ının geri ödemesi ortalama dört yıl olan proses değişikliği gibi önlemler olduğu kabul edilirse, gerekli yatırım ihtiyacı 6 milyar dolar civarında tahmin edilmektedir. 2020 yılına kadar bu seviyelerde kaynağın ayrılması, sanayi sektörü ile birlikte ülke ekonomisi üzerinde de olumlu bir etki yaratacaktır.

Bina Sektöründe Enerji Verimliliğinin Artırılması

Binalarda tüketilen enerjinin yaklaşık yüzde 75'i ısı enerjisi formundadır ve en etkin ve kolay uygulanabilir önlem ısı yalıtımıdır. Geçtiğimiz yıllarda; yürürlüğe giren yönetmelik ve standartların gerçek anlamda uygulanmasının yüzde 20'nin üzerine çıkmadığı bilinmektedir.

Türkiye'de binalarda enerji verimliliği inisiyatifinin etkinleştiği 2000 yılından bugüne yaklaşık 500 bin bina inşa edilmiş ve ilgili yönetmeliğin bilgi ve bilinç eksikliği dolayısıyla etkin uygulamaya geçmemesi nedeniyle yeni binaların yaklaşık yüzde 10-15'lik bir bölümünde tam anlamıyla etkin ısı tasarrufu önlemleri uygulanabildiği tahmin edilmektedir. Bu ise mevcut bina stokunun yaklaşık yüzde 3-5'i gibi oldukça düşük bir oranına karşılık gelmekte ve yılda yüzde 1-2 gibi bir oranda bina stokunda verimlilik iyileşmesi sağlandığı anlaşılmaktadır. Bu uygulamaların karşılığının tahminen 50-60 milyon dolar olduğu düşünülmektedir. Bu kazanç devletin herhangi bir yatırımı olmadan, yeni bina maliyetine yüzde 5-8 gibi ek bir maliyet getirerek, sadece yeni yönetmeliğin şartlarının yeni binalarda yüzde 10-15 gibi çok düşük bir oranda uygulanması ile sağlanmıştır.

Mevcut düzenlemeler sadece yeni binaları kapsamına almaktadır. Ancak Türkiye’de, yapı şartları ısı kaybına son derece açık önemli boyutta bina stoku mevcuttur. Bina stokumuzun yalıtım ile ilgili göstergeleri ise oldukça yetersizdir. DİE’nin 1998 yılında yaptığı bir araştırmaya göre ülkemizde konutların sadece yüzde 14’ü merkezi sistem ısıtma sistemine (diğerleri soba gibi bireysel ısıtma tipinde), yüzde 10’u çatı ısı yalıtımına ve yüzde 9’u çift cam uygulamasına sahiptir. EİE’nin yaptığı bir çalışmaya göre de kamu binalarında yüzde 36 oranında çift camlı pencere kullanılmıştır ve çatı yalıtımı yüzde 28 oranında uygulanmıştır.

Bazı model çalışmalarda yalıtım ile (binanın şartlarına, alanına, iklim bölgesine ve yalıtımın özelliklerine göre değişiklikler gösterse de) bir binada toplam olarak ortalama 100.000 kWh/yıl civarında tasarruf sağlanabileceği görülmektedir. Örneğin Ankara şartlarında şu anda yıllık asgari 1.600 YTL olan doğal gaz ısıtma maliyeti, yalıtım ve verimli yakma sistemleri ile yarıya kadar düşebilme olanağı vardır. Bu değer önümüzdeki yıllarda yakıt fiyatlarındaki artışlarla daha da önemli hale gelecektir.

9 milyon binanın yarısının enerji tüketiminde sınırlı bazı önlemlerle yıllık 50.000 kWh civarında bir azalma sağlanabilir, kendisini 10 yıl gibi bir periyotta kolayca geriye ödeyebilecek bir yatırımla yılda 3,5 milyon TEP enerji tasarrufu sağlanabilir. Türkiye’de Avrupa’ya göre 6’da bir oranında yalıtım malzemesi tüketimi söz konusudur. Amerika’da kişi başına yalıtım malzemesi miktarı 1 m³/kişi, Avrupa’da 0,6 ve Türkiye’de 0,1 m³/kişidir.

Makro politika anlamında, özellikle ısıtma amaçlı enerji tüketimlerinin azaltılması yönünde çalışmalar yapılması gereklidir. Bunların başında kojenerasyon sistemleri ile entegre edilmiş bölgesel ısıtma sistemlerinin yaygınlaştırılması olmalıdır. Son günlerde yayınlanmış olan yönetmeliklerle bu husus gündeme getirilmiş olsa da finansman en önemli darboğaz olarak karşımıza çıkacaktır. Bu tür projelere finansman desteği ve teşvikler sağlanmalıdır.

Yenilenebilir Enerji Yasası, jeotermal kaynaklarla bölgesel ısıtma yapılabilecek yerlerde, önceliğin doğal gaza nazaran jeotermal kaynaklarda olmasını öngörmektedir. Şu anda 5 milyon konutun jeotermal ile ısıtılma kapasitesinin sadece 120 bin konutluk bölümü kullanılmaktadır.

Sobalar ve kaloriferli ısıtma sistemlerinde yanma veriminin iyileştirilmesi diğer önemli bir husustur. Son yıllarda doğal gazın ısıtma amaçlı kullanılmaya başlamasıyla birlikte bireysel ısıtma sistemlerinin tercih edilmesi yönünde bir eğilim

oluşturmuştur. Ancak daire sayısı yüksek ve katlar arasında ısı yalıtımının bulunmadığı binalarda bireysel ısıtma sistemlerinin ekonomik olup olmadığı tartışılmalıdır. Bu nedenle tüketiciler binalarına en uygun tercihi yapabilmeleri için bilinçlendirilmelidir. Yeni Verimlik Yasası ile merkezi sistemlerin bireysel ihtiyaçlar doğrultusunda kullanılarak, yakıt parasını buna göre ödemeye imkân verecek yakıt pay ölçer gibi sistemlerin kullanılması mümkün hale getirilmiştir.

Merkezi sistemlerin yaz aylarında klima ihtiyaçlarının artması nedeniyle soğutma amacıyla da kullanılabilmesi için yeni, pratik tesisatlar ilave edilmesi de önemlidir. Otomatik kontrol sistemlerinin kullanılması, ısıtma sisteminin bölgelere ayrılması, uygun kapasitede kazan seçilmesi ve brülör ayarlarının doğru yapılması binalarda enerji verimliliğinin artırılması açısından önerilen başlıca önlemlerdir. EİE tarafından yaklaşık 2.000 kamu binasından gelen raporların değerlendirilmesi sonucunda ısıtma sistemlerinde, kazan suyu sıcaklığını otomatik kontrol sistemi ile ayarlayan bina oranının yüzde 17 olduğu saptanmıştır.

Ayrıca bina içi aydınlatmada verimli ampuller kullanarak yüzde 80’e varan tasarruf sağlanması mümkündür. Diğer yandan Türkiye piyasasında, çıkarılan etiketleme mevzuatına rağmen verimli cihazların tam bir piyasa dönüşümü bütün cihazlarda henüz sağlanamamıştır.

Ulaşımında Enerji Verimliliği

Ulaşım sektörünün en önemli girdisi enerjidir. Dolayısıyla etkin, verimli ve güvenli ulaşım için enerjinin temini, maliyetlerinin düşürülmesi büyük önem taşımaktadır. Karayolu ile yapılan yolcu ve yük taşımacılığındaki birim enerji tüketimleri diğer ulaşım alternatiflerine göre çok daha yüksektir. Yatırım ihtiyaçları göz önüne alındığında, saatte tek yönde 60 bin yolcu taşımak için 12 şeritli otoyol gerekirken, aynı miktardaki yolcu için çift hatlı bir demiryolu ile taşımak mümkündür. Bu talebi karşılayacak otoyolun km maliyeti yaklaşık 30 milyon TL iken; çift hatlı, elektrikli ve sinyalli demiryolunun maliyeti sadece yaklaşık 5,3 milyon TL’dir. Bu nedenle taşıt politikasının önünde işletme ve altyapı yatırımı olarak doğru bir ulaşım politikası gelmektedir.

Enerji Verimliliğinin Artırılması İçin Politika Önerileri

- ▶ Enerji Verimliliği Stratejisi gerçekçi hedef ve politikalar göz önüne alınarak revize edilmeli, çalışmalar buna göre yönlendirilmelidir. Enerji tasarrufu ile geriye kazanılacak enerji miktarı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığınca yıllar bazında (MTEP) net miktar olarak hedeflenerek tüm sektörlerdeki (inşaat, ulaştırma,

imalat sanayi, hizmetler) çalışmaları, saptanacak hedef potansiyeli geri kazanmak üzere planlanmalıdır. Resmi ve bağlayıcı bir hedef, 2010 ve 2020 için sayısal olarak belirlenmelidir.

- ▶ Enerji tasarrufu çalışmalarında, bütün gelişmiş ülkelerde sağlanan başarı, devletin çok çeşitli şekillerde çalışmaları mali olarak desteklemesiyle sağlanmıştır. Bu nedenle Hazine Müsteşarlığı tarafından yayımlanan teşvik mevzuatı, Enerji Verimliliği Yasası çerçevesinde gözden geçirilmeli, enerji verimliliği proje desteği ayrı bir kalem olarak mevzuatta yer almalı, yıllık mali destek miktarı enerji planında öngörülen yıllık tasarrufun karşılığını aşmayacak şekilde veya bu miktarın bir oranı olarak belirlenmelidir. Küçük sanayici (KOBİ'ler) ve halk için basit bürokratik işlemlerle enerji verimliliği yatırımını destekleyecek mali teşvikler, yine arz planına konan enerji tasarrufu miktarı ile uyumlu olarak yönlendirilmelidir. Teşviklere ve özellikle de halka ve küçük sanayiye tasarruf yatırımlarında kaynak sağlamak için bir fon oluşturulmalıdır.
- ▶ Verimliliği artırıcı yatırımlarda kullanılan girdilerin KDV oranları düşürülmelidir.
- ▶ Yerleşim alanları dışındaki mahallerde sadece belediye sınırlarını belirtmek üzere kilometrelerce uzunluğundaki, politik olarak karar verilmiş yöresel amaçlı aydınlatmalardan kaçınılmalıdır. Şehir içindeki gereksiz ve plansız park ve cadde aydınlatmaları kontrol ve denetim altına alınmalıdır.

Elektrik Sektöründe Enerji Tasarrufu İle İlgili Öneriler

- ▶ Özellikle sektörü yöneten ve elektrik üretiminin hemen hemen yarısını gerçekleştiren kamu sektöründe çalışan insan gücü etkin ve çağın gereksinimlerine uygun bir organizasyon ile yönetilmeli, ihtiyaç duyulan insan gücü, nitelik ve sayı olarak belirlenmeli, uygun ve adil yöntemle nitelikli elemanlar temin edilmelidir.
- ▶ Kayıpların azaltılması için öncelikle abone bilgi kütüklerinin güncellenerek aktif abonelerin belirlenmesi, abonelik işlemi yaptırmadan enerji tüketenlerin aboneliklerinin gerçekleştirilmesi ve tüm abonelerin yüzde 100 okunup ihbarname çıkarılır hale getirilmesi gerekmektedir.
- ▶ Talebin yönlendirilmesi için mevzuatta arz şirketlerine yükümlülükler getirilmesine yönelik değişiklikler yapılmalıdır.

- ▶ Sanayicilerin de desteği ile piyasada satılan elektrikli ev aletlerinin verimsiz olanlarının stoktan çekilmesinin teşviki yoluyla enerji tüketiminin azaltılması sağlanmalıdır. Verimli aydınlatma ile ilgili geniş kapsamlı örnek projeler yürütülmeli, gerekirse devlet teşvik vermelidir.

Sanayi Sektöründe Enerji Tasarrufu İle İlgili Öneriler

- ▶ Çok yüksek girdili ithal ham madde ile çalışan, yüksek oranda enerji harcayan, çevreyi çok kirleten ve istihdam katkısı az olan bir sanayi dalı ihracat kapasitesi yüksek de olsa ülkemiz için uygun değildir. Bunun için sanayi planlaması yapılmalı, teşvikler ve tesis kurma izinleri enerji yoğunluğu değerlerini düşürmeye yönelik olarak verilmelidir.
- ▶ Enerji verimli üretim teknolojilerinin tespiti için sektör uzmanlarından gruplar oluşturularak, sanayi kuruluşlarının yakın ve orta vadede enerji verimliliği ve çevresel etkiler açısından tercih etmeleri gereken teknolojiler tespit edilmeli, tesis kuracak veya yenileyecek yatırımcıya bu konuda ücretsiz danışmanlık sağlayacak bir merkez oluşturulmalıdır. TÜBİTAK tarafından AR-GE'ye yönelik olarak başlatılmış olan çalışmaların bu yönde de detaylandırılması sağlanmalıdır. Seçilen teknolojiler de teşvik edilmelidir.

Bina Sektöründe Enerji Tasarrufu İle İlgili Öneriler

- ▶ Enerji Verimliliği Yasası uyarınca hazırlanarak, Aralık ayında yayınlanan Ulusal Bina Enerji Performans Yönetmeliği'nin etkin bir şekilde uygulanabilmesi için mevcut standartlarla uyumlu hale getirilmeli, mevcut standartlardaki eksiklikler TSE tarafından giderilmeli, eksik standartlar ise TSE tarafından bir an önce yayımlanmalıdır.
- ▶ Mevcut binaların rehabilitasyonuna yönelik teşvik mekanizmaları uygulamaya konulmalıdır. Çatı izolasyonu, çift cam uygulaması vb. için sade vatandaşın yararlanabileceği finansman destekleri sağlanmalıdır.
- ▶ Binaların yürürlüğe girdikten sonra, Enerji Performans Sertifikası ile alınıp satılması sağlanmalı, müteahhidin ısı kayıpları hususunda profesyonel sorumluluk garantisi vermesi için yasal mevzuat gözden geçirilmelidir. Yerel yönetimlerin denetim yetersizliği ile ilgili problemler çözülmeli; yapı denetim kadrolarının eğitimleri tamamlanmalıdır.
- ▶ Yapı denetim firmalarının doğrudan müteahhitle ilişkili olan bugünkü akçeli denetleme prosedürü yapı denetim

etkinliğini düşürmektedir. Müteahhit ve yapı denetim firmaları arasında, hizmet bedellerinin ödenmesi, denetim raporlarının verilmesi ve izlenmesinde görev yapmak üzere bünyesinde TMMOB ve ilgili Odalarının da katıldığı bağımsız bir kuruluş yer almalıdır.

- ▶ Bina ısı tesisatında kullanılacak malzeme ve projelendirme için klima seçimi ve kullanımında kriterler belirlenmelidir. Bina ısıtması ve yaz aylarında gittikçe artan soğutma talebini karşılamak için merkezi üniteler planlanmalı, dördün üzerinde bağımsız alana sahip binalarda kombi tipi bireysel ısınma sistemlerine izin vermemek üzere mevzuat değişikliği yapılmalıdır.
- ▶ Devlet tarafından kullanılan hizmet binaları ve konutlara yönelik geniş kapsamlı bir enerji tasarrufu programı başlatılmalıdır. İhale mevzuatında enerji verimi yüksek taşıt, malzeme ve ekipman satın alınabilmesini sağlayacak ömür boyu maliyet analiz yönteminin kullanılması gibi esneklikler getirilmelidir.
- ▶ Isı tesisatları, sobalar ve kazanlarla ilgili tüm düzenlemeler bir an önce yapılmalıdır. Isıtma tesisatlarının verimliliklerini en yüksek düzeyde tutmak üzere, Makina Mühendisleri Odası denetiminde çalışacak firmalarca, periyodik kontrollerinin yapılması için prosedürler belirlenerek, uygulama zorunluluğu getirilmelidir.
- ▶ Enerji verimli mimari tasarımlar için çeşitli disiplinlerin bütüncül biçimde çalışması için uygulanması zorunlu prosedürler geliştirilmelidir.
- ▶ Büyük konut siteleri ile alışveriş merkezi, hastane, otel gibi ticari tesislerde kojenerasyon teşvik edilmelidir. Bu konuda hedefler belirlenerek yıllar bazında gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır.

Ulaştırma Sektöründe Enerji Tasarrufu İle İlgili Öneriler

- ▶ Oluşturulacak ulaşım hizmetleri planı, “ulaşım seçenekleri rekabet koşulları ve dışsal etkenler de dikkate alınarak hazırlanmalı, böylece bütünsel bir ulaşım sisteminin oluşturulması” sağlanmalıdır.
- ▶ Hazırlanması gereken ulaştırma master planlarında, birim enerji tüketimi daha düşük olan sistemlere (demiryolu ve denizyolu) öncelik verilmesi, mevcut sistemlerin kapasitelerinin tam ve verimlilikleri geliştirilerek kullanılması ve ulaşım sektöründeki petrol bağımlılığının azaltılması hedeflenmelidir. Ulaşım, taşıma ve otomotiv sektörüne ilişkin mevcut yasalar bu esaslar doğrultusunda gözden geçirilmelidir.

- ▶ Belediyelerin şehir içi ulaşımında yakıt tüketimini artıran savurgan yatırımlarına izin verilmemelidir.
- ▶ Toplu taşımacılığın (özellikle tramvay ve metronun) yaygınlaştırılması ve gelişmiş trafik sinyalizasyon sistemlerinin kurulması sağlanmalıdır.
- ▶ Denizyolu ve demiryolu modlarındaki atıl kapasitelerin değerlendirilmesi için işletme iyileştirmeleri yapılmalıdır. AB’de uygulanmakta olan “hızlı deniz yolları” (sea motorways) yönteminin en kısa zamanda ülkemizde de uygulanması için gereken önlemler alınmaya başlanmalıdır.
- ▶ Denizyolu ulaşımında, başta yaş sebze ve meyve taşımacılığının çok olduğu Antalya, Muğla ve İzmir gibi iller ile Doğu Karadeniz limanlarının İstanbul bağlantılarına Ro-Ro seferlerini özendirici çalışmalar başlatılmalıdır.
- ▶ Ulaşım sektöründe yolcu ve yük taşımacılığında kullanılan yüksek yakıt tüketimine sahip taşıtlar ile eski araçların kullanımdan çekilmesi planlanmalı, binek taşıtları için yapılan değişim kampanyasına benzer kampanyalar düzenlenmelidir.
- ▶ Yurt içinde üretilen araçların birim yakıt tüketimlerinin düşürülmesi ve araçlarda verimlilik standartlarının yükseltilmesi için otomotiv sektörü ile iş birliği yapılmalıdır. Enerji tüketim değerleri yüksek olan 20 yıldan eski araçların trafikten men edilmeleri ile ilgili uygulamaya yaş sınırını biraz daha düşürerek devam edilmeli, buna kamu sektörlerindeki çoğu verimsiz olan 50 binden fazla binek taşıttan başlanmalıdır. Kamu sektörünün çok özel amaçlar dışında binek aracı olarak 1200 cc motor hacminden büyük araç satın alması yasaklanmalı, mevcut parkta olan araçlar da bir plan dahilinde değiştirilmelidir. Yakıt verimli genç araçlara ait vergiler azaltılmalıdır.
- ▶ Petrole olan bağımlılığın azaltılması amacıyla standartlara uygun alternatif yakıt kullanımı teşvik edilmelidir. LPG ile çalışan araçların yaygınlaşması amacıyla LPG için konulan ve perakende fiyatın önemli bir bölümünü oluşturan ÖTV indirilmelidir. Şehir içi toplu taşıma filoları ile sanayi ve kargo filolarında sıkıştırılmış doğal gaz (CNG) türünden alternatif yakıtların kullanımı teşvik edilmelidir.

Emin KORAMAZ
TMMOB Makina Mühendisleri Odası
Yönetim Kurulu Başkanı

HRANT'A SAHİP ÇIKMAK...

MMO Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz, 19 Ocak 2007 tarihinde uğradığı silahlı bir saldırı sonucu yaşamını yitiren Gazeteci Hrant Dink'in katledilişinin ikinci yıldönümünde Birgün gazetesine demeç verdi.

Kardeşimiz, yurttaşımız Hrant DİNK'in katledilmesini bir kez daha nefretle kınıyoruz.

Hrant'ın katledilişinin ardından yüz binlerce insanın yürüdüğü cenaze törenine TMMOB'nin katılımını, bazı ırkçı ulusalcılar, 'TMMOB ABD Büyükelçisinin arkasında yürüdü' diyerek, TMMOB'yi de gerici faşizan dalganın hedefi yapmak istemişlerdi. Bu çok doğaldı.

Zira onlar Hrant DİNK'in ve bizlerin ülkemizin etnik, kültürel sorunlarının halkların kardeşliği ve eşit, özgür, demokratik bir ülkede bir arada yaşamak temelinde çözümlenmesini savunmamıza bile tahammülsüzdüler. Bu yalnızca Hrant'a ve bizlere tahammülsüzlük değil, şovenist ve ırkçı anlayışın bir tezahürü idi.

Hrant DİNK'in hangi ırkçı saiklerle öldürüldüğü, onun son yazılarında bariz bir şekilde mevcuttur. Ancak bilmiyoruz ki, Hrant DİNK etnik kimliği ile birlikte devrimci, yurtsever, toplumcu bir arkadaşımız olduğu için öldürülmüştür.

Türkiye linççi ve kendisi gibi düşünmeyen, herkesi yok etmeyi meşru gören anlayışlarla gericiliğin, şovenizmin ve faşizan düşüncelerin egemen kılınmaya çalışıldığı tarihsel bir kuşatma içindedir. "Soğuk savaş" yıllarının kontrgerilla örgütlenmeleri, onların devamı olan Susurluk ve Ergenekon'lar, 1970'li yıllardan bugünlere devrimciler, aydınlar, Hrant DİNK'in katledilmesi, "faili meçhul" cinayetler ve diğer bütün karanlık terör eylemleri zincirleme bir sürecin ürünüdür.

Hrant DİNK'in öldürülmesinin sorumlusu, dün Susurluk'ta çeteleri 'kurşun sıkan da yiyan de şereflidir' diyerek

savunularla, toplumda egemen kılınmaya çalışılan linç kültürünü 'milli hassasiyet' olarak dayatan anlayışlardır. Ve bu süreçte görülmüştür ki, aktüel planda birbirleriyle iktidar mücadelesi içine giren geleneksel devlet yapılıması yanlıları ile 12 Eylül 1980 sonrası devletin yeniden yapılandırılması sürecinin çeşitli evrelerinin savunucuları birbirine benzer yöntemlere başvurmuşlardır.

Soğuk savaş örgütlenmelerinden bugünlere uzanan zincirde devlet-siyaset-çete-mafya-tarikat ilişkileri çok başattır. Bu nedenle soğuk savaş döneminin kontrgerillasından Susurluk ve Ergenekon'a kadar bir dizi bilgi karıştırma/bozma (dezenfermasyon) yöntemiyle toplumun aptallaştırılması ve böylece gerçeklerin üstünün örtülmesi amaçlanmaktadır.

Bugün AKP eliyle yeni dünya düzeninin ihtiyaçları ve ABD'nin Büyük Orta Doğu ve İlimli İslam Projesi çerçevesinde derin devlet örgütlenmesi yeniden şekillendirilmektedir. Bu sürece uyum sağlamayan mevcut yapı içerisindeki küçük bir kesim ise tasfiye edilmektedir. Devlet içerisinde yuvalanmış çetelerin ilişkileri ve yapıları gerçekte çözümlenebilir bir ilişki ağı olmasına karşın, aşırı parçalı operasyonlar ve yaygın dezenformasyon ortamı ile toplum ve siyaset kurumları ürkütülerek pasifize edilmeye çalışılmaktadır.

Ancak Hrant, o güzel aydınlık yüzü ve gözleriyle bu tabloyu aydınlatmaktadır. Hrant ve tüm yitirdiğimiz değerlerimize sahip çıkmak ülkemizi neo-liberalizmin, gericiliğin, faşizmin, tek tipliliğin ve korkunun boyunduruğundan kurtarmaktan geçmektedir.